-

På Island tok de et politisk grep i barnefotballen. Det har lagt På Island tok de et politisk grep i barnefotballen. Det har lagt grunnlaget for at landslaget skal til VM.

For første gang i historien har Island kvalifisert seg til et VM. Det er tre grunner til det, mener de selv.

Halvor Ekeland

REYKJAVIK: Norge har ikke vært i et mesterskap med herrelandslaget i fotball siden 2000. Island har for første gang i historien kvalifisert seg til EM og VM.

I Norge bor det fem millioner mennesker. På Island bor litt over 300.000.

Så hvorfor klarer islendingene det norske fotballspillere ikke klarer?

I korte trekk kan vi oppsummere det i tre punkter:

- **Kultur.**
- **Krav til trenere.**
- **Og et viktig politisk grep.**

Frem til omkampen mellom Norge og Brasil den 9. juni setter Aftenposten søkelyset på talentarbeidet i norsk fotball. Vi har sett på hvordan København driver et tilnærmet gratis akademi hvor foreldre ikke har adgang, og vi har sett hvordan Ajax profesjonaliserer og monitorerer helt ned i åtteårsalderen.

Eminems «Lose yourself» dundrer i garderoben, når trenerne Björn Bjartmanz og Aðalsteinn Aðalsteinsson spankulerer inn i det lille rommet.

Lettere fremoverlent, med knekk i knærne, stiller Bjartmarz seg opp og instruerer høylytt. Hallgeir Kári Kjartansson, Pétur Mikael Magnússon og de andre spillerne på Vikingurs G16-lag følger med på hver eneste bevegelse, hvert eneste ord, hver eneste beskjed fra den respekterte treneren.

– De er briljante. Noen ganger er de litt harde, men de må være litt tøffe for at vi skal kunne ta det neste steget og ha det gøy. De vil virkelig at vi skal vinne. Det er en kamp mot et lag vi virkelig hater, vi bare må vinne denne kampen, sier Kjartansson.

KLARE INSTRUKSER: Bjartmanz er mildt sagt engasjert der han forteller om dagens taktikk. Ord som «sammen» og «klarhet» går igjen. «Er dere med», roper han. Et synkront «JA!» kommer fra spillerne.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

For oss som ikke forstår islandsk, høres det mest ut som om han kjefter på laget allerede før kampen mot topplaget Afturelding. Ifølge han selv handler det om klare beskjeder og det å gjøre spillerne tent til kamp. Tiden vil vise om han lykkes.

Bjartmanz og assistent Aðalsteinsson er begge høyt utdannede trenere. Om få dager mottar de diplomet som sier at de er sertifisert som UEFA A-trenere – det nest høyeste nivået som finnes. Likevel trener de altså et helt vanlig G16-lag på nest øverste nivå på Island.

– Når du har en jobb og familie, og gjør dette ved siden av, da må du jo ha motivasjonen til å gjøre det. Det krever mye arbeid, det tar mye tid. I min familie er det mange idrettsfolk, alle skjønner dette, men jeg får jo spørsmålet om når jeg skal slutte, smiler Aðalsteinsson.

Det er langt fra uvanlig at det er sånn på sagaøya. Hvordan klarer de å holde på som de gjør?

De siste forberedelsene før kamp gjøres.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Et politisk valg

Skal vi tro dem selv, er det et politisk grep som ligger til grunn. I 2000 begynte kommunene å bygge fotballhaller og kunstgressbaner på Island. Hva de gjorde med disse hallene og banene? De ga dem til klubbene.

Dermed har klubbene tilnærmet gratis anlegg. Pengene klubbene får inn fra årsavgiften til spillerne, kan gå til å lønne trenere. På den måten sikrer man kompetanse i alle trenerledd.

Bjartmanz og Aðalsteinsson sier selv de aldri hadde vært trenere uten å bli lønnet. De jobber fulltid som henholdsvis politi og med cargo i Icelandair, men anslår at de jobber 30 prosent i Vikingur i tillegg.

Om du syns det var rundhåndig av kommunene å gi fra seg anlegg på den måten, kommer du nå til å bli enda mer imponert.

Hallgeir Kári Kjartansson (nummer to fra høyre) og Pétur Mikael Magnússon (nummer tre fra høyre) starter begge kampen for Vikingur.

FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Det koster nemlig å ha barna sine i fotballklubber. Ofte koster det foreldrene mellom 80.000 og 100.000 islandske kroner. Det tilsvarer rundt 7000–8000 norske kroner.

Det er for mange mye penger. Derfor gir kommunene tilbake en kompensasjon for dem som sender barna på fotballtrening. Denne kompensasjonen er på drøyt halvparten av hva foreldrene har betalt.

Kravene til trenerne

Ute i det islendingene mener er det gode været vi tok med oss fra Norge, er G16-laget i gang med å varme opp. Aðalsteinsson roper beskjeder til laget. Vi forstår begrenset av hva som blir sagt, men noen ting forstår vi. «Fokus, fokus, fokus», roper han, når spillerne løper mot hverandre og simulerer en hodeduell med skulder mot skulder.

Hallgeir Kári Kjartansson (t.v.) og Pétur Mikael Magnússon varmer opp, mens assistenttrener Aðalsteinn Aðalsteinsson.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Med dagens system på Island, har klubbene råd til å betale trenerne. Da kan man også stille krav. For eksempel må alle hovedtrenere i islandsk fotball ha fullført minimum halve UEFA B-lisens. Dette er UEFAs laveste trenerkurs.

– For foreldre betyr det at man kan stille noen krav til trenerne, det er ikke bare hvem som helst som trener barna deres, forklarer Dagur Dagbjartsson.

– Fasilitetene er blitt bedre og bedre siden 2000. Det året bygde vi vår første innendørshall. Vi har i tillegg fått mange flere kunstgressbaner. Det gikk fra å være en sommeridrett til å være en helårsidrett. Nå kan du spille på gode baner hele året, sier Dagur Dagbjartsson. Her er han på landslagets stadion fra 1950-tallet.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Han er ansvarlig for trenerutdanningen i det islandske fotballforbundet og møter oss på kamparenaen hvor Island på lørdag spiller mot Norge. Han mener de politiske valgene representerer en vilje om at islandske myndigheter faktisk vil satse på idrett. Også toppidrett begynner med breddeidrett.

– Det er nok myndighetenes måte å oppmuntre foreldre og barn til å drive med idrett etter skolen. Det er viktig å få en positiv opplevelse med fotball. Så kan du utvikle deg derfra, sier Dagbjartsson.

Hadde ikke gjort det uten lønn

Vikingurs kamp mot favorittene begynner 10 minutter etter oppsatt tid. Ingen linjedommere hadde møtt opp, og det er uaktuelt å begynne kampen uten. Etter jevnspilte 20 minutter, tar hjemmelaget ledelsen på kunstgresset ved siden av A-lagets stadion. Ti minutter senere dobler de ledelsen.

På benken jubles det hemningsløst.

Laget går mot en overraskende seier. Da blir man så glade.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Bjartmanz og Aðalsteinsson i fri dresur når laget tar ledelsen.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

De to trenerne tråkket sinne barndoms fotballsko i den samme klubben. De spilte på samme lag. Engasjementet på sidelinjen er ikke til å ta feil av, dette er virkelig noe de brenner for.

Men de hadde aldri gjort det dersom de ikke fikk betalt.

– Det er selvsagt viktig å få betalt. Vi elsker å gjøre det, det er jo derfor vi har gjort det så lenge, men vi hadde aldri gjort det dersom vi ikke fikk betalt. Vi har et hjem og vi må kunne fortelle til konene våre hvorfor vi ikke er hjemme, sier Bjartmanz.

Det er 59 år siden han begynte i klubben. Han har vært her siden. Neste uke får han diplomet som sier at han har UEFA A-lisens, den høyeste trenerutdanningen de har på Island.

Aðalsteinn Aðalsteinsson (t.v.) og Björn Bjartmanz møttes for første gang i Vikingur tilbake i 1969. Mellom seg har de vært med på å vinne tre av lagets totalt fem seriemesterskap i Islandsk toppfotball. Her mimrer de tilbake til 1975, da de bodde 100 meter fra hverandre, og 150 meter fra fotballbanen.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Filosofien er klar: Spillerne skal lære masse, men de skal først og fremst ha det gøy.

– Hvis spillerne ikke har det gøy når de spiller fotball, da blir de aldri gode. Selv landslaget er sånn. De elsker å komme på trening, de elsker å møte hverandre. Det er noe spesielt med å spille fotball. Det er viktig for oss at alle har det gøy. Vi skal lære dem mye, men de får alltid spille på slutten av treningen. De kommer hit for å spille og ha det gøy, mener han.

Den islandske kulturen

Når du kjører gjennom øya, er det slående hvor mange ballbinger og fotballbaner som finnes. Myndighetene begynte for alvor å bygge nye anlegg i 2000.

Det merkverdige er: Alle banene er fylt med barn denne onsdagskvelden.

Fotball er blitt kultur og identitet. Alle klubber er åpne for alle spillere. Det finnes ikke klassiske fotballakademier. Man trener i den lokale klubben fordi man vet at tilbudet mer eller mindre er det samme som i naboklubben.

– Jeg tror mentaliteten er noe man vokser opp med. Det er ikke noe vi fokuserer ekstra på. Jeg tror det handler om samfunnet og miljøet du lever i. Hvis du må spille fotball ute i oktober til mars, da er det jo drittvær ute, forteller Dagur Dagbjartsson i det islandske fotballforbundet.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

– Kanskje mentalitet skiller den islandske spilleren fra andre. Det er mange ting som ligger i begrepet mentalitet. Hvis du spør en utenlandsk trener hvordan de vil beskrive en typisk islandsk spiller, vil de alltid si at mentaliteten er sterk, forklarer Dagbjartsson i fotballforbundet.

Mentalitet er noe man utvikler sammen, mener han. På Vikingurs lag, utvikler man samhold samtidig.

Trenerne er opptatt av at man skal ha fokusert læring, men også mye bevegelsesglede. På den måten prøver de å bygge et samhold, en kultur og en mentalitet.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

– Vi går alle på samme skole, noen går i klassen min også. Det betyr mye at det er så mange venner her. Vi gjør dette sammen fordi vi virkelig syns det er gøy, forteller Pétur Mikael Magnússon på G16-laget.

Treneren forklarer det slik:

– Det er et stort ønske for hele samfunnet her, at barna har noe å gjøre. Det er blitt en kulturell ting. Idrett står veldig sterkt på Island. Klubbene står også sterkt. Hvis du kun skal ha foreldretrenere, da vil du aldri bli bedre, med mindre du har noen helt spesielle foreldre, sier Aðalsteinsson.

Samtidig deler de inn etter nivåer i klubben. G16-laget er delt i to. Noen ganger trener de sammen, andre ganger hver for seg. Tanken er at man må spille med spillere som er omtrent like gode.

Spillerne hopper rundt i sirkel, mens musikken dundrer i bakgrunnen. De synger med og jubler for 3–1 seier mot ligaens kanskje beste lag.

FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Hallgeir Kári Kjartansson og de andre spillerne snakker med «fansen» etter seieren.

FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

... før de rusler de få minuttene hjem.
FREDRIK VARFJELL / BILDBYRÅN NORWAY

Likevel er de en enhet. B-laget til 16-årslaget står rundt benken og får til slutt se A-laget vinne 3–1.

Deretter bytter de. B-laget går på banen i det A-laget er ferdig med å juble. I det vi følger seiersherrene inn i garderoben, blåser dommeren i gang neste kamp.

Fra klubbhuset hører vi fortsatt trenerduoen Bjartmanz og Aðalsteinsson rope like engasjert:

– ÁFRAM VIKINGUR!